

Meer voetballer dan homo

Nog steeds is het nieuws als een sporter openlijk uitkomt voor zijn homoseksualiteit. Dat gold ook al voor Wensley Garden toen hij in 1997 na zijn carrière als profvoetballer uit de kast kwam. Hij stuitte in de jaren erna op veel onbegrip. 'In die wereld kan het alleen maar tegen je werken.' Door Mirjam Streefkerk

Nog nooit kwam er in Nederland een profvoetballer uit de kast tijdens zijn carrière. Het is zelfs al moeilijk om als profvoetballer te vertellen dat je niets tegen homoseksualiteit hebt. Op de cover van het jaarlijks verschijnende L'Homo stonden in april weliswaar vier (ex-)profvoetballers, maar het regende afmeldingen voor de fotoshoot zo vertelde Linda de Mol bij de presentatie van het tijdschrift.

Oud-profvoetballer en inmiddels openlijk homoseksueel Wensley Garden begrijpt wel waar dat vandaan komt. 'De voetbalwereld is homofoob', zegt de voormalige speler van Helmond Sport. 'In die cultuur kom je niet voor je geaardheid uit, omdat het alleen maar tegen je kan werken. Niemand zou het begrijpen. Je hebt geen voorbeelden, je hebt geen vangnet. Soms dacht ik: nu ga ik open zijn. Maar dan zat ik weer uren met mijn teamgenoten in de bus naar Cambuur en dan hoorde ik weer hoe die gasten denken over "die flikkers" of "die rare poot". Dan zakt de moed je in de schoenen.'

Garden is de eerste Nederlandse profvoetballer die na zijn carrière uit de kast kwam. Slechts een iemand volgde zijn voorbeeld: John de Bever die kort voor Dordrecht '90

voetbalde en in 1997 werd gekozen tot beste zaalvoetballer ter wereld was ook open over zijn geaardheid. Zelfs in het land dat in 2001 het eerste land was dat het burgerlijke huwelijk voor mensen van hetzelfde geslacht openstelde en het land dat geroemd wordt om zijn tolerantie lijken de werelden van een profvoetballer en een homo tot op de dag van vandaag onverenigbaar.

In 1994 stopt de dan 21-jarige Garden, die destijds nog met de naam van zijn pleegouders als Wensley Ton door het leven ging, met voetbal. 'Ik was te gay', luidt zijn eigen analyse. Fysiek stond hij dagelijks op het trainingsveld in Helmond, maar met zijn hoofd zat hij in Amsterdam. Jarenlang leidde Garden een dubbelleven en dat hield hij niet langer vol. De donkere kast waarin hij zich bevond als hij een bal aan zijn voeten had, kon zijns inziens niet open.

Gardens verhaal kwam in 1997 na zijn carrière min of meer toevallig naar buiten. Zijn pleegmoeder raakte met haar kapper aan de praat over Wensley en over het dubbelleven dat hij als profvoetballer had geleid. 'Daar zit een verhaal in', dacht de kapper die de partner was

van Gaykranthoofdredacteur Henk Krol. Niet veel later kreeg Garden een telefoontje. Of hij wilde vertellen.

'Het kwam me goed uit om mijn verhaal te doen', zegt Garden nu, dertien jaar later. 'Het ging mij om mezelf. Ik was er niet echt mee bezig dat dit nog nooit verteld was. Toen ik nadat het interview gepubliceerd was bijna elke krant aan de telefoon had en zelfs aan tafel mocht bij Kopspijkers en Barend & Van Dorp, dacht ik: het zal wel interessant zijn.'

Ter kennisgeving aangenomen

Garden groeide op bij zijn pleegouders in het Brabantse Geldrop. Zijn jeugd was een 'heel leuke, mooie tijd', vol met voetbal en zijn talent viel al snel op. Op zijn zeventiende tekende hij een contract bij Helmond. 'Die boeren daar vonden het geweldig, zo'n negertje dat hard kon rennen', aldus Garden. De eerste twee jaar bij Helmond studeerde Garden fysiotherapie in Utrecht, zijn werkgever regelde daar woonruimte voor hem. Na twee jaar stopte hij met zijn opleiding, waar hij nauwelijks iets aan deed. 'Ik zat met die geaardheid. Ik wilde me ontwikkelen op seksueel gebied, maar dat ging niet zo handig in de voetballe-

rij', zegt hij met gevoel voor understatement. Dat hij op jongens viel had hij als pubermin of meer ter kennisgeving aangenomen. 'Persoonlijk heb ik er nooit problemen mee gehad, ik wist alleen dat de voetbalwereld er nogal krampachtig mee omging.'

Bij zijn ouders was hij al uit de kast gekomen toen hij bij Helmond tekende. In het internetloze tijdperk waarin Garden opgroeide legde een jongen van het Brabantse platteland contact met gelijkgestemde mannen via de telefoon. 'Ik belde uit geiligheid met van die babbelboxen, dus de telefoonrekening liep nogal op. Daar gingen mijn ouders op een gegeven moment vragen over stellen en toen heb ik maar verteld dat ik op mannen viel.' Zijn moeder gaf hem een knuffel, zijn pleegvader moest huilen. 'Een zwarte homo-seksuele man in de voetballerij: dat zijn niet bepaald de ideale voorwaarden om je vrij te kunnen ontwikkelen. Hij maakte zich daar zorgen over, zelf hebben mijn pleegouders er nooit een probleem van gemaakt.'

Thuis kon hij zichzelf zijn, in de voetbalwereld niet. Vriendinnetjes had hij niet, wat voer was voor zijn teamgenoten. Ze vroegen hem wat hij allemaal deed in Amsterdam, maar Garden hulde zich in stilzwijgen. Een keer werd het hem in de bus op weg naar een uitwedstrijd tegen Cambuur recht op de man of gevraagd: 'Zeg, ben jij nou homo of niet?'

'Ik schrok me dood', zegt Garden. 'Maar dat liet ik niet merken. Ik vroeg zo rustig moge-

lijk: "Want?" 'Ik zie jou nooit met meisjes.' 'Voor mij een weet, voor jou een vraag', riposteert Garden.

Al snel kreeg hij spijt van zijn reactie. 'Misschien was het wel een geweldige kans', denkt hij achteraf.

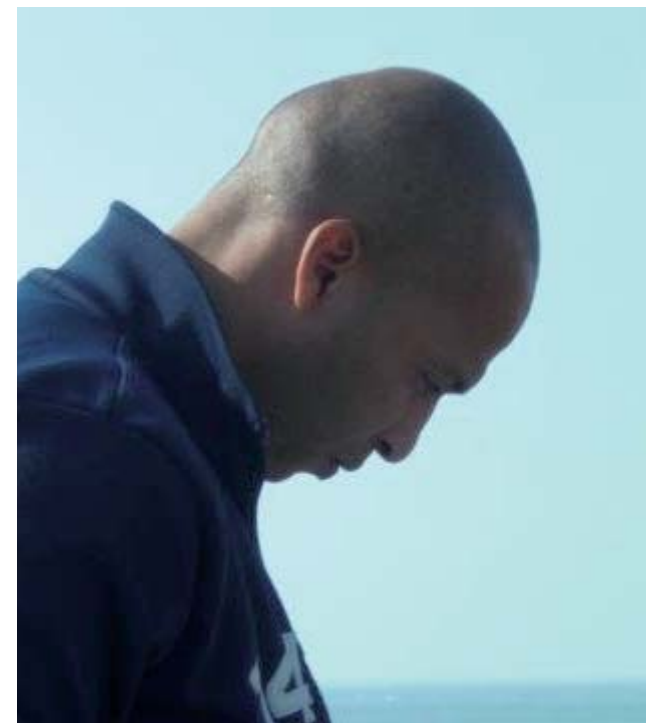
Vriendjes

Toen hij een keer met het team op stap ging, nam hij een meisje mee naar huis. 'Ik was dronken en wilde me bewijzen voor mijn teamgenoten. Zij vond mij leuk, maar seksueel stelde het niet zo heel veel voor.'

In de kleedkamer hield Garden goed in de gaten hoe zijn teamgenoten met elkaar omgingen. 'Die jongens gaan heel lijevig met elkaar om, maar ik deed dat niet, want ik wilde geen reactie opwekken. Je bent je er zo bewust van dat je niet kunt zijn wie je bent, tot je het sportpark af bent. Constant vroeg ik me af: ben ik wel stoer genoeg?' Vriendjes kwamen weleens kijken, maar die werden op het sportpark nauwelijks aangekeken. 'Dat vertelde ik ze dan wel van tevoren. Pas thuis was ik weer het vriendje.'

Als hij na een training in Helmond weer terugreisde naar Utrecht, kwam het geregeld voor dat hij in de trein bleef zitten om in Amsterdam naar de IT te gaan. Het waren de hoogtijdagen van de wereldberoemde extravagante discotheek. 'Het rare is dat ik me eigenlijk nooit heb kunnen identificeren met de mensen die in de IT kwamen. De cult die daarbij hoorde was zo anders dan wat ik gewend was vanuit Brabant en de voetballerij.'

Ik zat niet aan de pillen of de coke, want de volgende dag moest ik weer trainen. Ik was meer voetballer dan homo. Voetballen vond ik uiteindelijk het leukst.'

Wensley Garden

Schizofreen

Het leiden van twee levens ging Garden lange tijd makkelijk af. 'Maar ik ontwikkelde me schizofreen. Had net iets te vaak confrontaties met mezelf. Ik was vooral bezig met wie ik als homoman kon zijn binnen de voetballerij.' Die interne strijd uitte zich op het veld. Garden raakte gedemotiveerd, ging vaker op stap en trainde vervolgens naar eigen zeggen als een dweil. Hij verloor zijn

basisplaats. 'Ik kwam te laat, had een grote mond tegen de trainer. Ik heb weken gehad dat m'n salaris opging aan het betalen van boetes. Ik was erger bij Helmond dan Romario destijds bij PSV.'

"Die Wensley spoort echt niet", kreeg ik te horen van mijn teamgenoten. Ze vroegen niet wat er aan de hand was. Een gemiddelde voetballer denkt niet verder dan het voetbalveld. Na de training gaat hij naar huis om met z'n meisje op de bank te zitten. Natuurlijk heb ik wel met mijn trainer en technisch manager om de tafel gezet, maar ik kón gewoon niet vertellen wat er echt aan de hand was. Ik bleef het camoufleren.'

Gardens contract werd niet verlengd. Ook andere clubs hadden geen interesse meer in de opstandige voetballer. 'Stoppen bij Helmond voelde als een verlies. Met mijn talent had ik op mijn 27ste bij een goede eredivisieclub kunnen voetballen en misschien daarna nog wat kunnen cashen in het buitenland. Leeftijdsgenoten zie je stappen maken. Voetbal is mijn ding en als je dat niet kunt doen, is dat pijnlijk.' In 1994 was het enige doelpunt in de met 7-1 verloren kwartfinale van de KNVB-beker tegen Ajax Gardens laatste wapenfeit in het professionele voetbal.

Op de kortstondige mediahype rond de coming-out van Garden in de Gaykrant kreeg hij veel reacties uit zijn directe omgeving. Zijn tijdelijke bekendheid leidde ertoe dat hij ambassadeur van de Gay Games in 1998 mocht zijn. Maar uit een hoek bleef het oorverdovend stil: de voetbalwereld liet niets van zich horen.

En ook toen hij later als amateur weer ging voetballen bij hoofdstedelijke clubs als Buitenveldert en DWV bleef de stilte hardnekkig. 'Mensen weten precies hoe of wat en dat voel je. Maar vragen worden er niet gesteld. Ze mompelen. En als het over vrouwen ging, zeiden teamgenoten: nee, dat is niet voor Wensley weggelegd, die doet niet aan vriendinnen. Kennelijk roept mijn geaardheid emoties op waar de voetballerij nog nooit mee is geconfronteerd.'

Een schimmenspel, zo omschrijft Garden die periode waarin hij als openlijk homoseksueel nog voetbalde. 'Nee, ik begon er zelf ook niet over. Wat had ik moeten zeggen? Ik ben Wensley, ik ben homo? Jaap en Leo komen toch ook niet naar mij toe om te vertellen dat ze hetero zijn?'

Verloren talent

Toen hij twee jaar geleden als jeugdtrainer bij FC Abcoude in dienst kwam, keek degene die Garden aannam hem uitdagend aan en zei: 'Ik heb je gegoogled.' Garden keek de man aan en vroeg: 'En?'

'Hij vertikte het vervolgens om erover te praten. En ik ook. Ik vind niet dat ik me hoeft te verantwoorden vanwege mijn seksualiteit. Ik wil beoordeeld worden op mijn voetbal- en trainerskwaliteiten, niet op hetgeen ik binnen die vier muren doe. Tenzij ik je meeneem binnen die vier muren.'

Garden was ook nog een tijdje trainer bij een Amsterdams homovoetbalteam. 'Het lastige was dat ik een nogal andere voetbalbeleving had dan die jongens. In een gayteam zijn er

toch spanningen: ze komen daar om te voetballen, maar ook om met gevoelsgenoten samen te zijn.' Vanuit zijn ervaringen als homo én als profvoetballer wilde Garden van 'die jongens' betere voetballers te maken. 'Wat mij aangreep was dat er jongens van 23 rondliepen die een behoorlijk potje konden voetballen, maar niet meer bij een reguliere club speelden of daar nog in de kast zaten. Er zaten er een paar bij die veel hadden kunnen bereiken in het voetbal, als hun geaardheid hen niet in de weg had gestaan. Het mag toch niet zo zijn dat er daardoor talent verloren gaat!' Wat moet er volgens ervaringsdeskundige Garden gebeuren voor er iets verandert? 'Ik had gedacht dat het onderwerp een paar jaar na mijn coming-out wel bespreekbaar zou zijn. Maar er was toen nog geen ruk veranderd. Dat is een trieste zaak. Met de kennis van nu denk ik: ik had voor een revolutie kunnen zorgen door al tijdens mijn carrière uit de kast te komen. Maar ik vraag me af of ik daar op dat moment toe in staat was geweest.' Toch is Garden hoopvol gestemd. 'Voor alles is een tijd. Het zou wat zijn als er een speler van het Nederlands elftal uit de kast zou komen, maar ik denk dat de cultuurverandering op beleidsniveau gerealiseerd moet worden. De bonden en de trainers en coaches bepalen die cultuur, in hun opleidingen moet er aandacht aan het onderwerp worden besteed. 'Als voetballers uit de kast gaan komen, is het kennelijk de tijd ervoor. Het kindje wordt geboren als het volgroeid is.'